

הלכות שפת סימן שב שג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק סא]

שקמא יושפת ויעשה כדכרין בחל"ה⁵⁹.

(3) ואם שכחה ויצאה בהם לרשות הרבים, כתב לעיל (סי' שא ס"ק סא) שבכל הדברים שאסרו חכמים לצאת בהם לרשות הרבים משום חשש שמא יסירם מגופו ויבא לטלטלם, אם שכח ויצא, אין צריך להסירם, אלא מהלך בהם עד שמגיע לביתו.

(4) וטעם נוסף שאסור לזקנה לצאת בהם לרשות הרבים, כתב בשו"ת אגרות משה (אור"ח ח"ה סי' יח, סי' שג ס"א) שגזרת חכמים לא היתה רק בגלל טבילה לבעלה, אלא גם בגלל טבילה לטהרות [בזמן שאכלו טהרות], שמצויה יותר מטבילת הנדה [בזמן שאכלו טהרות], ובטבילה זו שייכת גם זקנה.

[משנ"ב ס"ק ג]

דאין דרקה לילך פלעדים ויבדאי תלפיש אחר הטבילה⁶⁰.

(5) ואף בגדים שאין וודאות שתחזור ותלבושם לאחר הטבילה, כגון מעיל או עיף, דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק א אות ב) שמותרת לצאת בהם, היות ובזמן חז"ל לא גזרו אלא על דברים קטנים כתכשיטים וכדו', ולא על בגדים, כיון שהם עיקר המלבוש והרגילות שלובשת אותם לאחר הטבילה [כמבואר בתוס' שבת נ, א ד"ה במה אשה], ואף כיום שהשתנתה המציאות וישנם בגדים שאין דרך ללבושם תמיד, אין לנו להוסיף מדעתנו על גזירות חכמים.

[משנ"ב ס"ק דז]

דהא אסורה לסתור קליעת שער⁶¹ וכו', תסתיר הקליעה על-ידי אינה-יהודית ותוציא החוטין ואתיא אחר-כך לאתווינהו⁶².

(6) וכן לענין גומי שאוספות הבנות את שערות ראשן, דן הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ח סוף ס"ק ב) שאפשר שיש להקל לצאת בו לרשות הרבים, שכשם שהתירו לצאת בחוטים הנמצאים בתוך קליעת השיער, כיון שאין חשש שתסירם מחמת האיסור לסתור קליעת שערותיה, כך יש להתיר לצאת בגומי האוסף את השערות, שהרי אם תסירו תסתור לגמרי את צורת שערך, ואפשר שגם זה בכלל האיסור לסתור את קליעת השער.

ולענין הסרת טרט המחזק ותופס את קליעת השיער בסופה שלא תתפרק, אם אסורה ככל סתירת קליעת שיער [וממילא יהיה מותר לצאת בטרט זה], ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק פג).

(7) והעיר בשו"ת אגרות משה (אור"ח ח"ה סי' יח, סי' שג ס"א), שלכאורה אם תזכור שהיום שבת ואסורה לסתור את שערך ולכן צריכה היא לבקש מנכרית לסתור את קליעתה, מדוע יש לחוש שמא תשכח באותו זמן ותבוא לטלטל ד' אמות ברשות הרבים.

[משנ"ב ס"ק סדו]

באתה אפן מתר להסתכל במראה⁶³.

(60) שם כתב השו"ע (סי' ב) שאסור לאיש להסתכל במראה משום 'לא ילבש', אלא אם כן חושש הוא בעיניו, או שמספר את עצמו, או שמסתפר אצל נכרי ואין אנשים אחרים מצויים עמהם, או כדי להיראות אדם חשוב. וכתב שם הרמ"א בשם הר"ן (עבודה זרה ט, ב בדפי הרי"ף), שיש אומרים שבמקום שאף האנשים דרכם להסתכל במראה, מותר לעשות כן, והוסיף בביאור הגר"א שם בשם הר"ן, שמ"מ החברים היו נמנעים מלהסתכל במראה אף במקום כזה.

סימן שג

דיני תכשיטי אשה

[משנ"ב ס"ק ב]

דלמא מתרמי טבילה של מצוה ותכרה להסירם⁶⁴ מפני חציצה⁶⁵, ואתיא לאתווינהו ד' אמות⁶⁶ וכו', דלא פלוג רבנן בתקנתא, ואפלו זקנה ובתולה לא תצא⁶⁷.

(1) ומדין תורה, כל זמן שאינה מסירה חוטים אלו אין איסור ללכת עמהם ברשות הרבים, ובטעם הדבר כתב בביה"ל לעיל (סי' שא ס"ז ד"ה כל), שכל שהוא דרך מלבוש או תכשיט מותר מן התורה לצאת עמו לרה"ר.

(2) ואף לצאת בשאר פריטים המהווים חציצה בטבילה, כגון לצאת בסיכות ראש, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ח ס"ק ב) שאסור, שכל דבר [שאינו עיקר המלבוש] שחוצץ בטבילה נכלל בגזרת חז"ל שלא לצאת עמו.

ולצאת בסיכות ראש המתנחות על פאה נוכחית, דעתו (שם) שכיון שאין שייך בהן שיהיו חציצה, מותר לצאת בהן.

וקישוטי שיער חד פעמיים, וכגון גומיות קטנות הניתנות בשערות הראש ואין ראויות לשימוש חוזר, דעת הגר"צ קרליץ (שם) שמותר לצאת בהם, כיון שאף אם חסירם אין לחוש שמא תבוא לטלטלם, שהרי אינם ראויים לשימוש חוזר, אמנם אם רגילים להשתמש בהם פעם נוספת אין להקל בדבר.

הלכות שבת סימן שג

180 באור הגולה

ותולה לה על לחייה מכאן ומכאן; *והוא שאינם תפורים בשבכה. (ט) דחישנין דלמא שלפא לאחויי ואתניא לאחויי ד' אמות ברשות הרבים, "אכל אם תפורים (י) ליבא למחש להכי ומתר: הגה ויש אומרים דבתולה שאינה חוששת לגלוי ראשה, אפילו תפורה בשבכה אסור, דחישנין שמא תסינה עם השבכה יאתי לאחויי (א"י): ג (יא) לא תצא בכתף של צמר, דהינו חושי דעמרא דגדילין ועבירי פי הוצא (פרוש), ככלים העשויים מעלי לולבי סדקלים שהם באריגה, מה שאין כן אצטמא העשויה כמין לכה, כדאיתא בגמרא (שם) ורחבים כלשי אצטמא (יב) כשעור ציץ; כולא באצטמא, דהינו (יג) מטלית שתולין בו חוטין של צבעונין, ותולין אותו לכלה להפריח ממנה הזבובים: ד לא תצא בעיר של זהב, ופרש רש"י שהוא (יד) תכשיט עגל ומצידין בו כמין עיר ויש באצטמא לשון (טו) שמחברים אותו למלבוש. הרבנו הם פרש שהוא ציץ עטרה לראש: ה יכלילא, והוא תכשיט שמניחתו על פדחתה מאזן לאזן וקושרתו ברצועות התלויות, מתרת (ו) לצאת בו, (טו) *בין שהיא עשויה מחתיכות של זהב חרוזות פחוט, בין שאותן חתיכות קבועות במטלית: ו כרסוקא, דהינו חתיכת מעיל רחבה, אם יש בה רצועות קצרות תלויות בה לקשרן בהם ולהקדן סביבותיה מחדק, שרי, ואם אין לו רצועות, (ז) אסור: ז לא תצא (יח) בקטלא, דהינו בגד שיש לו שני ציפים ציץ מכנסים, ומכניסים בו רצועה רחבה וקושרה סביב צווארה, והבגד תלוי על לבה והוא חשוב ומציר בזהב: ח לא תצא (יט) בנזמי האף, אכל יוצאה (כ) בנזמי האזן. הגה מפני שאזניה מכסות, ובמקום שנתנין לגלות האזנים, אסור לצאת בנזמים שבאזן היכא דנרף להוציאם משם (א"י): ט (כא) קלא תצא פמחט נקובה, ואם יוצאה (ס) (כב) חתכת; ושאניה נקובה, ואם מצמדת בה (כג) קשויריה (כד) מתר לצאת בו, ואם אינה מצמדת בה קשויריה אלא שם ס'

ח שם סיד במשנה
ט שם נ"ז במשנה
כבול וקושרת לה
כ"י אהר"י ה"ר
שם כ שם פמחט
ל שם פמחט מ שם
ג"ט ב שם כשמיאל
וכ"י אש"י דמתני
לקלא ס שם פמחט
ובפירוש רש"י ע שם
במשנה נ"ז ובגמרא
ג"ט וכלשון א'
שכפרות רש"י פ שם
רש"י צ רש"י שם
ותוספתא ורש"י
השאר פוסקים ק שם
כ"ב ד קראש וקרב
א"א שם ס'

באר היטב

(ד) לצאת. דאין דרך לצאת בה אלא אשה חשוכה ולא שלפא ומחוא, אבל תכשיטין של הנשים רגילים בהן, אף חשוכה אסורה, ש"ג:

באר הגולה

* והוא שאינם תפורים וכו'. הגה העתיק בזה לשון המשנה בזה נו ובזה סד עמוד ב, ובטור איתא דאפילו קשויריה שפיר דמי, ומקורו טהא דאיתא בגמרא נ"ז עמוד ב: בטוספת ובשרביטין הקבועין בה, ומפרש דהינו קשוירין, וצ"ל בפרימקד: * בין שהיא עשויה וכו'. עין בבית יוסף שהוכיח דהרי"ף סובר כן מדפסם בזה להפרא ולא הנכיר החליק בדאגסבא, וכן דעת הרמב"ם, ועל-כן פסק בן הלכה, אף דהרא"ש והר"ן והטור כתבו בקדמא לאסור בדאגסבא, והנה פירוש רבנו חננאל שלפנינו פתח בקדמא פס' כן לאסור, עין שם שט"מ, וכן בפרוש רש"י דבור המתחיל 'כלילא', וגם המעין פירוש הרי"ף ובתנ"ה ודאין דאין דאין פלל מקפו שהיא סובר להפרא, וכמו שהאריך בזה בבנ"ה הגדולה, עין שם, ועל-כן יש להסתפק אם יש להקל בחרוזות פחות נגד כל הני רבוסא ש"ל שכתבו בקדמא לאסור:

(ט) דחישנין וכו'. דמיני תכשיט הם: (י) ליבא למחש להכי. שאינה נוטלת השבכה מראשה ברשות הרבים (ט) כדי שלא תהגלה שניה: ג (יא) לא תצא וכו'. עין לקמן בריש סעיף יח: (יב) כשעור ציץ. והוא תכשיט, וחישנין דלמא שלפא ומחוא: (יג) מטלית. וזה אינו לא תכשיט ולא מלבוש, (י) והני כמשא, שתולין אותו רק להפריח, מפני שאם יצמד לה זבוב על פניה היא מתבטשת לגרשו: ד (יד) תכשיט עגל. ואף (יא) שאין דרך לילך בה אלא אשה חשוכה, מכל מקום חישנין פס בה דלמא אתניא לאחויי, שחשיב טפי מכלילא דלקמן: (טו) שמחברים אותו. אינו חבור גמור (יז) ויכולין לשלפה, ובין שהוא תכשיט חישנין דלמא שלפא ומחוא, וזה השעם הוא פס לפרוש רבנו תם: ה (טז) בין שהיא עשויה וכו'. השעם, דמאן דרפה למשך בזה — אשה חשוכה, והיא לא שלפא ומחוא [גמרא]. וכתבו (יג) הפוסקים, דבשאר תכשיטים שכל הנשים רגילות בהן, אף חשוכה אסורה לצאת בהן, דלא פלוג רבנן בתקנתם: ו (יז) אסור. דחישנין שמא יפל ואתי לאחויי: ז (יח) בקטלא. משום דלמא שלפא ומחוא. ועין לעיל במה שכתבנו בסעיף קטן ח: ח (יט) בנזמי האף. דאף דתכשיט הוא, דלמא שלפא ומחוא ואתניא לאחויי ד' אמות: (כ) בנזמי האזן. דטריחא לה מלתא למשלף ואחויי, מפני שאזניה מכסות בקשויריה: ט (כא) לא תצא וכו'. הנו (יד) אפילו קשויריה פחוהה בבגדה, דנרף הוצאה היא באשה לכלי עלמא, ולענין איש עין לעיל בש"א סעיף ח"ט: (כב) חתכת. דהרי משוי, (טו) ואפילו מצמדת בה קשויריה ותחבת המחט בצעיף או סוגרת בה מפתחי חלוקה, דאין דרך להצמיד ולסגור בנקובה ולכן הוי משוי, ונרף הוצאה כה בחל לתן מחטים תחובים בצעיפה או בבגדה: (כג) קשויריה. דהינו קשוירי צעיפה, או שסוגרת בה מפתחי חלוקה וכיוצא בזה: (כד) מתר. יש מאחרונים (טז) שכתבו דרמא קשהפחט אינו עשוי להתקשט בו, ואז מתר מטעם שפיון שהיא משמשת לה לצרף לבלשה חרי היא קביתת להמלבושים, אבל אם עשוי להתקשט בה, כגון שראשה אחר עב וצווי ציץ תכשיט, אסור מרבנן להצמיד בה תכשיטים דלמא שלפא ומחוא לתכשיטה. (ח) ויש אומרים דבכל גווי שרי, דכיון דלעניניה עבירה לא שלפא ומחוא, שלא יתגלה שניה ולבה, וכן מצד הגר"א בבאורו, דצוקר טעם הותר במצמדת קשויריה משום דלעניניה עבירה, ועל-כן אין למחות

שער הציון

(ט) רש"י: (י) עין ב"ח שכתב דהוא משא. וכל מקום נראה לי דלאו משא גמור היא, דהא חד דינא הוא עם כפה של צמר דמתר לחצר, וכדאיתא בגמרא נ"ז, ולקמן בסעיף יח איתא דמתר כבבול שהוא כפה של צמר אף בחצר שאינה מערבת, והוא דיון באצטמא, וכדאיתא בבאור הגר"א שם, ועל-כרחי דלאו משוי גמור הוא, ובר"י גס"נ לא פתח בקדמא שהיא משוי, רק שאינה תכשיט: (יא) תוספתא שבת, וכן איתא ברש"י: (יב) לבוש: (יג) תוספתא ור"א"ש, וכן הביא המגן אברהם בשם של"י גבורים: (יד) כל הפוסקים, ודלא כב"ח שצא לדון בזה בדרך החדש, וכן בירושלמי על המשנה דלא תצא במחט משמע גס' כן דבאשה חתכת תחבתה בבגדה: (טו) ביה"ח וט"ו ומגן אברהם ותוספתא שבת, דלא כב"ח, וכן הוכיח כן בבאור הגר"א. ואף דהאליה רבה פתח שהשלט גבורים כתב בשם הרא"ש וטור דאף בנקובה מתר, ועל-כן נשאר בזה בצריך ציץ, האמת דברא"ש וטור לא נזכר כלל דין זה, ואדרבה מברא"ש משמע להפך, דהא כתב דמחט שמצמדת בו קשויריה הוי כמחט שאוגרת בה שניה, ובאוגרת בה שניה לא נזכר בגמרא לטתא רק באינה נקובה, וכמו שהוכיח הגר"א, ובפרט דברבנו יצחק וקמ"ג כתב בקדמא לאסור, וגם הפ"ח לא כתב רק דאינו חייב, אבל אסורא ביה לא שם: (טז) מגן אברהם וט"ו לפרוש התוספות, וכתב המגן אברהם דכן הוא גס"נ דעת הסמ"ג והתרוקם בהתוספות: (יז) ביה"ח וט"ו ופרש"י וכליה רבה בשם הרבה ראשונים, עין שם:

הלכות שבת סימן שנו

ביאורים ומוספים

בו את שדוליו הבגד סביב הזרעות, כתב לקמן (סי' שמ ס"ק ל') שאין להליכה בבגד זה אסורה משום טלטול המוחט, כיון שהמחט תלויה בפתיל והפתיל בבגד ואינו נפרד ממנו לעולם.

[משנ"ב ס"ק כג]

דהנה קשורי צעיפה⁽¹²⁾, או שסוגרת בה מפתחי הלוקה וכיצא בנה⁽¹³⁾.

(12) וכן נשים המניחות מחט שאינה נקובה שאינה תכשיט בשערותיהן כדי להעמיד קשורי השיער, כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סוף סי' מה) שמותר להן לצאת בה בשבת. אמנם, אם מניחות את המחט בשיער כדי שתהיה מזומנת להן לצורך אחר, נחשבת היא כמשי, יש בכך חיוב חטאת, וכמו שכתב המשגיב להלן (ס"ק בה).

(13) ואם יש בצעיף או בחלוק יותר מחטים מהנצרך לסגירת קשורי הצעיף או מפתחי החלוק, כתב להלן (ס"ק סז) שהמחטים המזירות אינן נחשבות תכשיט, ואסורה היא לצאת בהן.

[משנ"ב ס"ק כד]

שפינן שיהא קשור שפת לה לצרף לבישה הרי היא ככיתיד להמלבושים⁽¹⁴⁾.

(14) ואף דבר המשמש ליפית את הבגד שלא יתקמט. אף שאפשר ללבוש את הבגד בלעדיו, כגון אותן לשונות העשויות פלאסטיק שתוחבים בצווארון החולצה כדי להעמיד את הצווארון יפה, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"א סי' קז) שמותר לצאת עמו בשבת, שכיון שצורך לבישה הוא, נחשב הוא כמלבוש ממש, וכמו שכתב השו"ע להלן (סט"ו) שמותר לצאת במשיחה שקרשרת האשה סביב בתי השוקיים [אף שגם בלעדי המשיחה לא יפלו בתי שוקיה, כמבאר בתוס' שבת סג, ב ד"ה בירית], שאף שם אין הכרח לצאת עמה אלא שהיא מיפה את הבתי שוקיים [וכמובן שאינה נחשבת תכשיט, ואינה בכלל הגזירה שלא לצאת עם תכשיטים].

[משנ"ב ס"ק ט]

דמיני תכשיט הם⁽⁸⁾.

(8) ועל מנהג הנשים כיום לצאת עם תכשיטים, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק טב).

[משנ"ב ס"ק טז]

דבשאר תכשיטים שכל הנשים רגילות בהן, אף תשובה אסורה לצאת בהן, דלא פליגי בפנן בתקנתם⁽⁹⁾.

(9) ואף שלענין איסור קריאה לאור הנר בשבת, כתב השו"ע לעיל (סי' רעה ס"ד) שחילקו חכמים בתקנתם והתירו את הקריאה לאדם חשוב שאינו רגיל להטות את הנר, ביאר הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ב) שהיתר זה לא נאמר אלא באדם חשוב ביותר, ולכן אין זה נחשב כחילוק בתקנת חכמים. ועוד, שלענין תכשיטים לא חילקו חכמים בתקנתם בגלל שחששו שמא תניד כל אשה על עצמה שהיא חשובה.

[משנ"ב ס"ק כא]

דנרף הוצאה היא באשה לכלי עלמא, ולענין איש עץ לעיל בש"א סעיף ח⁽¹⁰⁾.

(10) שם כתב השו"ע שיש הסוברים שהיוצא במחט נקובה חייב חטאת ובשאינה נקובה פטור, ויש אומרים להיפך. וכתב המשגיב שם (ס"ק לג), שלהלכה תלוי הכל במנהג האנשים באותו הזמן, אם יוצאים כך בימות החול.

[משנ"ב ס"ק כב]

ואפילו מעמדת בה קשוריה ותחתית המחט בצעיף או סוגרת בה מפתחי הלוקה, דאין דרך להעמיד ולסגר בנקודה ולכן הרי משו"י⁽¹¹⁾.

(11) אכן, מחט נקובה המחוברת בבגד באופן קבוע ולצורך הבגד, כגון מחט נקובה התלויה באופן קבוע בראש החוט העשוי להדק

